

Plohn József üvegnegatívjainak digitalizálása

Plohn József (1869–1944) és képei

Plohn Illés (Plohn József édesapja) 1868-ban alapította Hódmezővásárhelyen fényképészeti és festészeti műintézetét.

Plohn Józsefet néprajzi tárgyú felvételek készítésére a Kossuth-díjas néprajzkutató Kiss Lajossal való barátsága ösztönözte. Ilyen tárgyú felvételeinek száma több mint háromezer volt, melyek közül 1635 darab 18x24-es, illetve 13x18-as lemez került a Tornyai János Múzeum tulajdonába, s így maradt fenn az utókor számára.

A művész a II. világháborúban a koncentrációs tábor felé szállítás közben halt meg. Ez a tény szolgál magyarázatul a képek hiányos dokumentációjára.

A felvételek készítésének ideje a századforduló környékére tehető.

A mesterségek közül a fazekasságot örökítette meg legalaposabban – 95 felvételen, melyek bemutatják az agyagművesség teljes munkafolyamatát, az agyag előkészítésétől a korongozáson, mázkészítéson, égetéson, írókázáson át a piaci árusításig.

Több mint 300 felvétele helytörténeti értékű: templomokat, templombelsőket, malmokat, városképeket ábrázol. Temetőrészletei mára már elpusztult fejfák sokaságát örökítették meg.

Kiemelkedő értékűek portréfotói (357 db). A város paraszti rétegét bemutató portrészorozat elsősorban viselettörténeti szempontból érdekes, néhányuk pedig azért, mert egy-egy, mára már kihalt foglalkozás képviselőjét ábrázolja: pl. kisbíró, füvesasszonyt.

Az 1848-as honvédekot megörökítő 131 darabos sorozatból készített 100x70 centiméteres nagyításokat belföldön 1980 óta 35 kiállításon mutatta be a múzeum. A 2000-ben szakértők által megvizsgált lemezeken ezüstkiválási folyamat indult meg. Ez indokolta a gyűjtemény archiválását, dévédéken történő tárolását.

2006 februárjában könyvtárunk – a városunkban működő könyvtári informatikai együttműködés keretén belül – a Tornyai János Múzeummal közös pályázatot nyújtott be *Tengertánc – IV.: a modern népi kultúra tudásbázisának erősítése, ismeretanyagának bővítése a nemzeti digitális tudástár kialakítása keretében* címmel a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumához a Plohn üvegnegatív gyűjtemény archiválására és szolgáltatására az interneten.

Parasztház eleje az udvar felől, faoszlopos tornáccal, előtte léckerítéssel határolt kert

A régi könyvek internetes katalógusa az intézményünk állományában található, 1800-ig megjelent könyvek bibliográfiai leírását és címloldal-fotóit tartalmazza. A könyvtárban hét XVII. századi könyv található, a legkorábbi könyvünk 1608-as kiadású (Szenci Molnár Albert Szent Bibliája). A XVIII. században megjelent kiadványok száma 153, tehát összesen 160 régi könyv leírása válik így módon széles körben hozzáférhetővé.

Virtuális kiállításunkban honismereti, bibliofil munkákból, ritkaságokból, első kiadású, legrégibbi dokumentumainkból és hírlaptárunk értékeiből mutatunk be egy tárlatra valót. Itt is, mint az előző katalógusnál, a címloldal fotója mellett olvashatjuk a dokumentum bibliográfiai leírását és a szerzőkről, nyomdászokról egy rövid életrajzot.

Digitalizáló műhelyünkben az első archivált irodalmi, művészeti és kritikai folyóiratunk *A Jövendő*, melynek csupán három évfolyama jelent meg 1910 és 1912 között. Ez volt az első olyan dokumentumunk, melynek feldolgozása az SGML/XML szabványra épült. A *Jövendő* után két régebbi kiadású folyóiratunk (Vásárhelyi Szemle 1870, Vásárhelyi Közlöny) archiválása következett.

Vásárhelyi veduták címmel látott napvilágot egy CD-ROM kiadványunk is, amely 237 db 1945 előtti hódmezővásárhelyi látképet (vedutát) mutat be az ábrázolt nevezetességek részletes ismertetőjével.

Archivált folyóirataink mellett helytörténeti szempontból fontos bibliográfiák, repertóriumok, könyvek, kiadványok és képanyagok is megtalálhatók elektronikus könyvtárunkban xml- és pdf-formátumban.

A könyvtárunkban folyó digitalizálási munka során eddig csak szöveges, nyomtatott dokumentumokat dolgoztunk fel. A megfelelő eszköz hiánya és a pályázati kiírás miatt kértük fel a szegedi székhelyű Profi Fotó Bt.-t az üvegnegatívok digitális formában való rögzítésére.

A feldolgozott képek közül 300 az interneten a Hódmezővásárhelyi Elektronikus könyvtárban (a képek menüpont alatt) vált böngészhetővé (<http://www.nlvk.hu/hek>).

A sikeres pályázati eredmény után a Tornyai János Múzeum és a Profi Foto Bt. munkatársával megbeszéltük és felosztottuk egymás közt a feladatokat, munkafolyamatokat.

Az üvegnegatívokat a bt. munkatársa teljes egészében, álló vagy fekvő módon, korrekció nélkül szkennelte (400 dpi) és mentette tiff-formátumban. A negatívról készült képeket invertálta.

A fájlok elnevezésénél a nevezéktan szabályait használták fel.

Az archiválás után a képek várostörténeti és néprajzi vonatkozásait is feldolgoztuk szövegesen. Minden képhez egy txt-állományt rendelünk, megtartva a tiff-formátumban elmentett kép elnevezését.

Az így módon archivált és feldolgozott képeket témakörönként csoportosítottuk, majd dévédére írtuk.

A feldolgozásról és a szolgáltatásról

A képek szöveges feldolgozása után a jpg-s (a tiff-állomány konvertálása után) és a txt-s állományt importáltuk integrált rendszerünk (a Huntéka) elektronikus könyvtári moduljába, a JaDoX-ba.

A rendszer a következő munkafolyamatokat támogatja:

- az importált szöveg formázása (tag-elés),
- automatikus tartalomjegyzék-generálás,
- metaadatok felvétele (Dublin Core),
- korrektúrázás,
- szövegek és képek összekapcsolása,
- automatikus közzététel a weben,
- kapcsolódás más rendszerekhez (OAI-PMH DP).

A tárolás a JaDoX relációs adatbázis-kezelőben történik. Emellett – az alkalmazásfüggetlen újrahasznosíthatóság és a nagyobb sebesség miatt – a teljes XML-dokumentumot is tároljuk. A weben való közzététel automatikus. A webes felületen a keresés menüpont alatt kereshetünk a képek tartalmára.

A szöveges leírás mellett megtekinthető az üvegnegatívok elektronikus változata is.

Szepesi Judit